

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

**СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ
АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА**

**МАТЕРІАЛИ V ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ,
АСПРАНТІВ, ВИКЛАДАЧІВ ТА СПІВРОБІТНИКІВ**

(Суми, 20-21 квітня 2017 року)

**Суми
2017**

- Припустимість розробки спеціальних дослідницьких інструментів та комплексів інструментарію (діагностичний інструментарій, інструментарій для організації опитування, спостереження тощо);
- Припустимість обґрунтування та опрацювання спеціальних інноваційних (формуючих) проектів та технологій.

Література

1. Асаинова М. В. Профессиональная компетентность менеджера социально-культурной деятельности : учебное пособие для студентов высших учебных заведений / М. В. Асаинова. – Москва: Изд. дом МГУКИ, 2007. – 109 с.
2. Касаткина С. А. Основы профессиональной деятельности менеджера социокультурной сферы : учеб. пособие / С. А. Касаткина. – М. : МГУКИ, 2001. – 102 с.
3. Оленіна О. Ю. Концепція підготовки менеджерів соціокультурної діяльності в умовах формування суспільства знань / О. Ю. Оленіна // *Культура України*. – 2013. – Вип. 42(2). – С. 41 – 49. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ku_2013_42\(2\)__11](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ku_2013_42(2)__11)

СИМВОЛИ ТА ОБЕРЕГИ В УКРАЇНСЬКІЙ ВИШИВЦІ: ІСТОРИЧНА ТЯГЛІСТЬ ВІД ЯЗИЧНИЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ

В. Опанасюк,
к. політ. н., доц., Сумський державний університет
Т. Шевченко,
студ. гр. КД-61, Сумський державний університет

У побуті українців вишивка зі стародавніх часів і до сьогодні залишається своєрідним атрибутом усіх народних свят, символом української культури. «Вишивка – це духовний символ українського народу, рідного краю, батьківської оселі, тепла материнських рук, це орнаментальна скарбниця колективного генію, в якій втілено чудеса народної вигадки, ... [вишивка] була оберегом, відображала культурні цінності та надбання українського народу протягом століть [1, 70]». Вишитий одяг готували як придане, а обрядові вишиті рушники використовували на весіллях як символ довгого та щасливого подружнього життя. Рушники з вишивкою передавали з покоління в покоління, ними оздоблювали ікони в

домівках та церквах [2, 199]. Вишивка мала естетичне та/або сакральне значення на всіх виробих із її застосуванням: одязі, скатертинах, серветках, постільній білизні, рушниках та ін.

Історія вишивки починається в період неоліту, заглиблюючись корінням у трипільську культуру (V – кінець IV тис. до н. е.), яку відкрив у 1893 р. український археолог В. В. Хвойка. Орнамент, типовий для одягу трипільців, зберігся у вишивці до нашого часу. Трипільці використовували цей орнамент для оздоблення місць культового призначення, посуду, предметів інтер'єру.

Першими археологічними знахідками, які формують уявлення про вишивку в стародавні часи є статуетки, які зображають чоловіків у довгих сорочках із вишитими елементами на рівні грудей.

Кочовим народам Півдня України – скіфам і сарматам – також знайома вишивка. Наприклад, скіфи носили вишиті сорочки, що підтверджується артефактами, знайденими під час розкопок скіфських курганів. Опираючись на зображення золотої пекторалі (Товста могила, IV ст. до н. е.), срібної вази з кургану Чортомлик (IV ст. до н. е.), чаші з Гайманової могили (IV ст. до н. е.) можна створити уявлення про вишивку на святковому одязі скіфів. Розкопки курганів, які відносять до культури сарматів, показують соціально-економічне розшарування цього кочового населення південно-українських степів. Так, одяг багатих жінок прикрашався вишивкою золотом, водночас бідних – тільки намистинами. Реконструкція одягу з поховальних курганів Сватова Лучка, Соколова Могила (с. Ковалівка Миколаївської області, I ст. до н. е.) дозволяє відтворити поряд із орнаментом сюжетні зображення символічного характеру.

У Київській Русі вишивка була елементом вбрання не тільки простого народу, але також світської знаті та кліру. Одяг, прикрашений вишивкою, носили руські князі. Літургійне золоте шитво, шитво з розкопок Софії Київської, датоване XIII ст., орнамент на одязі, реконструйований із фресок і книжкових мініатюр наслідували візантійські традиції [3, 1-2].

В українській вишивці широко використовується геометричний орнамент. Ключову роль у ньому відіграють найпростіші геометричні фігури, такі як трикутник, квадрат, часто ромб. Елементом геометричного орнаменту у вишивці є також прямий і косий хрест. Такий тип орнаменту використовували ще в язичницькі часи, тому його ще називають архаїчним. Цей орнамент підтверджує висновок про те, що стародавні предки українців використовували

геометрію чисел у сприйнятті навколишнього світу. Геометричний орнамент характерний для вже згадуваної нами Трипільської культури.

Поширеними зображеннями були різного виду розетки, складені з ромбів. Таким чином, у вишивці виявляється тяглість від солярного культу.

Дослідники орнаментів на рушниках та сорочках звертають увагу на своєрідну «містичну силу» та красу української вишивки. Жіночі образи, використані у вишивці, можна трактувати як слов'янські уявлення про жінку-берегиню в оточенні символів-оберегів та символів-заклинань. Підтвердженням магічного значення вишивки є зображення на ритуальних наручах, які використовувалися в язичницьких обрядах русалій (знахідки з Києва, Старої Рязані, Городища).

Підтвердженням пристосування язичницьких символів до християнської культури є вишитий шовковий елемент до сорочки з домотканого полотна, знайдений в курганному похованні на Київщині. У ньому поєднано язичницьке зображення сиринів із центральним погруддям жінки, голову якої обрамлює німб. Композиція розділяє простір на три частини, оздоблені арками. Аналіз орнаменту дав підстави мистецтвознавцю Т. Кара-Васильєвій пов'язати його з культом русалій [3, 3]. Зображення у вишивці жінок із німбом зустрічаються в період переходу від язичництва до християнства.

Українська вишивка запозичила в язичницької культури не лише орнамент, але також колір ниток. Найпоширенішими у вишивці є червоний, чорний, синій і зелений кольори. Червоний колір на рушниках має ритуальне значення – це колір вогню, життя, сили. Чорний колір – колір смерті та темних сил, який найчастіше використовувався в магічній практиці. Синій колір був символом духовності, мудрості та чистоти. Зелений – колір Дерева Миру. Значення його трактували по-різному: або як юність, надію та радість, або як ревності та непостійність.

Таким чином, із стародавніх часів вишивка збереглася й до нашого часу, незважаючи на вплив різних культур. Нажаль, тільки в середині XIX ст. поціновувачі старожитностей та етнографи звернули увагу на унікальність пам'яток української народної культури, зокрема, на естетику української вишивки. Усвідомлена в той час загроза зникнення української етнічної культури стимулювала колекційний і дослідницький інтерес до неї. Піднесення національного духу, використання вишивки як символу національного відродження та її поширення в дизайнерському одязі перетворили вишивку на символ українства в

уському світі. Так українська традиція сприяла знайомству світу з українцями та українською культурою.

Список використаної літератури

1. Швець І. В. Колекція вишивок Подільської губернії початку ХХ століття з фондів Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника / І. В. Швець // Музейна справа на Поділлі : зб. наук. праць за підсумками Всеукр. наук.-практ. конф., Кам'янець-Подільський, 15 трав. 2015 р. / [редкол. : В. С. Травінський (голова), Л. В. Баженов, О. М. Завальнюк та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2015. – С. 70-71.
2. Козакевич О. Мереживні та в'язані вироби в оздобленні церковних тканин на Західній Україні ХХ ст. (за матеріалами мистецтвознавчих експедицій 2005-2009 рр.) / О. Козакевич // // Апологет. Християнська сакральна традиція : віра, духовність, мистецтво : матеріали І міжнар. наук. конф., Львів, 23-24 листоп. 2009 р. – 2009. – № 1-4. – С. 197-203.
3. Кара-Васильєва Т. Геометричний орнамент української вишивки та сучасна його інтерпретація [Електронний ресурс] / Т. Кара-Васильєва // Матеріали ІV французько-української археологічної конференції «Геометричне мистецтво від преісторії до сучасності», м. Київ, 2015 р. – С. 1-7. – Режим доступу : <http://institutfrancais-ukraine.com/uploads/files/texte%20Kara%20Vasilieva%20V2.pdf>.

МАНІПУЛЯЦІЯ СВІДОМІСТЮ

М. Рогуля, *КМ-51, СумДУ*

Маніпуляції є дуже ефективним методом досягнення певної мети чи цілі. Маніпуляції можуть бути свідомими, а можуть здійснюватись на підсвідомому рівні. Дійсно небезпечними є маніпуляції напрямлені на досягнення конкретної цілі. В такому випадку діючи проти недосвідченої або проти незнаючої особи маніпулятор за допомогою гнучкого використання тих чи інших прийомів легко досягне своєї мети. Ми всі люди і не можемо бути захищеними від цього на сто відсотків наскільки не були б упевнені в своїх силах.

Розрізняють два типи прийомів маніпуляції в залежності від того будуть вони задіяні для мас чи для конкретної особи. Існує безліч цікавих методів, що їх використовують ЗМІ, але ми зупинимось на прийомах, що напрямлені саме на конкретну особу.